

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертацію Супрун-Живодрової Анастасії Сергіївни
«НАРАТИВНІ СТРАТЕГІЇ СМИСЛОТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ
АУДІОВІЗУАЛЬНОМУ МИСТЕЦТВІ ПЕРІОДУ НЕЗАЛЕЖНОСТІ»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 034 «Культурологія»,
галузь знань – 03 «Гуманітарні науки»

1. Актуальність теми дослідження.

Дисертаційна робота Анастасії Сергіївни Супрун-Живодрової «Наративні стратегії смислотворення в українському аудіовізуальному мистецтві періоду Незалежності (1991–2025 рр.)» порушує важливу наукову проблему, яка давно набула особливої значущості в сучасному гуманітарному дискурсі. Актуальність обраної теми зумовлена інтенсивними трансформаціями українського суспільства, пов'язаними з історичними викликами останніх десятиліть, зокрема процесами деколонізації, переосмислення історичного досвіду та подіями російсько-української війни. У цьому контексті аудіовізуальне мистецтво постає як один із провідних механізмів осмислення реальності, що однозначно актуалізує потребу в його ґрунтовному теоретичному аналізі.

Те, що здобувачка поставила за мету здійснення системного аналізу структурних, тематичних і естетичних особливостей наративних стратегій смислотворення в українському аудіовізуальному мистецтві 1991-2025 рр. є вкрай важливим не тільки для національного культурологічного дискурсу, але і для світової гуманітарної науки.

2. Наукова новизна результатів дисертації.

Теоретико-методологічне обґрунтування запропонованої здобувачкою наукової проблеми засвідчує зрілість наукової концепції дисертації, в якій аудіовізуальне мистецтво України років Незалежності розглядається як цілісна багаторівнева система, здатна формувати культурні смисли, репрезентувати колективний досвід і артикулювати історичну пам'ять нації. У цьому контексті аудіовізуальні твори здобувачка розглядає не лише як естетичні

висловлювання, але і як інструментами пізнання, комунікації та саморефлексії культури, за допомогою яких суспільство осмислює власне минуле, теперішнє й потенційне майбутнє. У роботі чітко визначено мету, об'єкт і предмет дослідження, які логічно узгоджені та взаємопов'язані. В дисертації запропоновано дихотомічну теорію утворення аудіовізуального гранд-нарративу, яка пояснює процес формування смислової цілісності українського аудіовізуального простору через взаємодію двох полюсів — реактивного (подієвого) та стратегічного (конструктивно-ціннісного) нарративу. Ця теорія вперше систематизує механізми переходу від множинних мікронаративів до узагальненої національної смислової структури, яка виконує функції культурної пам'яті та символічного представлення України у глобальному контексті.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації.

Теоретичне значення результатів дисертації полягає в наявності потенційної ємності наукової проблеми, яка досліджена. Розширення теоретичного поля осмислення нарративних стратегій смислотворення в українському аудіовізуальному мистецтві, визначення їх типології та взаємозв'язків з національною ідентичністю та культурною пам'яттю стало наступним кроком розвитку гуманітарного дискурсу періоду Незалежності (1991-2025 рр.). Практичне значення результатів дисертації полягає у тому, що в роботі запропоновано методологічну модель аналізу аудіовізуального нарративу, яка поєднує наратологічний, когнітивний, дискурсивний, культурологічний та кількісно-аналітичний підходи й може бути використана у подальших міждисциплінарних студіях. Це створює потенціал для подальших досліджень у сфері теорії нарративу, кінознавства та культурології, закладаючи фундамент для розвитку теорії та онтології кіно в українському контексті.

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукова обґрунтованість основних положень і висновків дисертації обумовлена широким використанням фактологічного матеріалу для аналізу, ґрунтовністю історіографічного аналізу наявних джерел, доведеністю висунутих в дослідженні положень, самотійністю виконання дослідження.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Поставлене в дисертаційному дослідженні наукове завдання обумовило використання відповідної сукупності загальнонаукових та спеціальних методів наукового аналізу. Методологічну основу дослідження становлять наратологічний, структурно-семіотичний, когнітивний, дискурсивний, контент- та порівняльно-аналітичний методи, метод математичного узагальнення (для кількісного аналізу жанрово-тематичних тенденцій), а також метод аналітичного спостереження за аудіовізуальними творами. Обрані методи дослідження відповідають поставленій меті, є доволі логічними та доречними.

6. Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях.

Наведені результати дисертаційного дослідження підтверджені 13 науковими публікаціями, зокрема 4 науковими статтями у вітчизняних фахових виданнях та 9 публікаціями апробаційного характеру у збірниках матеріалів наукових конференцій.

7. Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу.

Структура дисертації є логічною та обумовлена її метою та дослідницькими завданнями. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 246 сторінок, із яких основного тексту – 209 сторінок. Робота містить 8 таблиць та 4 рисунки. Список джерел налічує 228 найменувань. Висновки дисертаційного дослідження підтверджують наведені аргументи, свідчать про досягнення поставленої в дослідженні мети.

8. Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

Текст дисертації успішно пройшов відповідну перевірку, порушень академічної доброчесності не виявлено.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Разом із тим, у роботі окреслено декілька дискусійних питань, які відкривають перспективи для подальших наукових досліджень та розвитку теорії аудіовізуального наративу.

1. Доцільним є розширення емпіричної апробації запропонованої дихотомічної теорії гранд-нاراتиву на більш широкому масиві аудіовізуальних кейсів. Зокрема, окрему увагу слід приділити анімаційним творам, які мають специфічну структуру простору, часу та фокалізації. Включення більшого корпусу творів анімації до аналізу дозволить перевірити життєздатність запропонованої теоретичної моделі та виявити потенційні особливості смислотворення у різних видах аудіовізуального мистецтва.
2. Деталізація та поглиблення дослідження темпоральної компоненти наративу в аудіовізуальному мистецтві, зокрема застосування аналізу кадру середньої довжини та різної ритмічної організації монтажу у творах українського аудіовізуального мистецтва, а також аналіз різних модусів часу в аудіовізуальному творі, теж сприяло би кращому розумінню діапазону застосування дихотомічної теорії гранд-нاراتиву у процесі смислоутворення в аудіовізуальних творах різних типів.
3. Проведення порівняльної кореляції між жанровою специфікою аудіовізуального твору та конкретними механізмами смислоутворення в різних жанрових структурах могло б виявити морфологічну диференціацію у створенні гранд-нاراتиву, якщо це можливо.
4. Крім того, залучення більшої кількості праць українських дослідників не лише додало б історико-структурної та культурної глибини, але й підвищило б термінологічну точність та концептуальну однозначність дослідження, що є важливим для формування цілісної наукової парадигми існування вітчизняного аудіовізуального наративу у майбутньому.

Втім, окреслені дискусійні аспекти не зменшують значущості отриманих результатів, натомість вони визначають потенціал для розвитку нових напрямів досліджень, що поєднують теоретичний аналіз, емпіричну апробацію та когнітивно-комунікативне вивчення українського аудіовізуального мистецтва. Ці перспективи сприяють формуванню більш ширшої картини наративних стратегій, їх

соціокультурних функцій та ролі у розвитку національної ідентичності й культурної пам'яті.

10. Загальний висновок і оцінка дисертації.

Дисертаційне дослідження Супрун-Живодрової Анастасії Сергіївни «Наративні стратегії смислотворення в українському аудіовізуальному мистецтві періоду Незалежності» характеризується високим рівнем теоретичної, методологічної та практичної цінності, системністю викладу, логічністю структури та послідовністю аргументації. Робота демонструє глибоке опрацювання історико-філософської, теоретичної та емпіричної бази, належну обізнаність з класичними та сучасними концепціями наративу, а також сучасними підходами в кінознавстві. Наукові публікації автора у межах апробації дисертаційного дослідження засвідчують глибоке опрацювання проблематики у фахових виданнях та наукових конференціях, що підтверджує їхню наукову верифікацію, актуальність і відповідність сучасному стану розвитку гуманітарного знання. Робота відповідає чинним вимогам Міністерства науки і освіти України, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 034 «Культурологія». Авторка дисертації рекомендується до присудження наукового ступеня доктора філософії.

Офіційний опонент:

доктор мистецтвознавства, професор,
завідувач кафедри методологій
крос-культурних практик, професор
кафедри аудіовізуального мистецтва
Харківського державної академії
дизайну і мистецтв

З. І. Алфьорова

М.П. «15» квітня 2026 року

